

TLM_Lausunto_MUONIO_Kylkirovan ak_valmisteluaineisto_24062026**Päätöksentekijä** Tornionlaakson museon johtaja Kallio-Seppä Titta**Valmistelija** rakennustutkija Ylimartimo Teija**MUONIO, KYLKIROVAN ASEMAKAAVA, VALMISTELUAINEISTO**

Muonion kunta on pyytänyt Tornionlaakson museon lausuntoa Kylkirovan asemakaavan valmisteluaineistosta. Kaava on tullut vireille 5.11.2025. Lausuntopyynnön liitteenä museolle on toimitettu valmisteluvaiheen kaavaselostus (29.3.2026), asemakaavaluonnos (29.3.2026), luontoselvitys (31.10.2025) sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelma (Muonion kunta/Arkkitehtitoimisto Jarmo Lokio Oy, 6.3.2026). Alueellisena vastuumuseona Tornionlaakson museon on lausunut kaavan vireille tulosta sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta 5.3.2026.

Valmisteluaineisto ja kaavaluonnos

Suunnittelualue sijaitsee noin 2,5 kilometriä Ylimuonion kylän pohjoispuolella Mielmukkavaaran ja Ylisen Utkujärven välissä, Kylkirovan lakialueella. Muonion kirkonkylälle, kuntakeskukseen on noin 12 kilometriä. Suunnittelualue on kooltaan noin 38 hehtaaria kiinteistöllä 498-403-9-16, joka on yksityisessä omistuksessa. Kylkirovan lakialue on 360 metriä merenpinnan yläpuolella.

Suunnittelun tavoitteena on mahdollistaa korkealaatuisen matkailukohteen rakentaminen Kylkirovan lakialueelle. Kaavaselostuksen luonnoksen mukaan maankäytön suunnittelu perustuu alueelta kaavoituksen tueksi laadittuun viitesuunnitelmaan. Alueelle on tavoitteena käynnistää resort-hanke, jonka tarkoituksena on rakentaa alueelle yksikerroksinen hotellirakennus ja siihen liittyvä safaritoimintoja ja ohjelmapalveluja palveleva rakennus sekä maisemasaua. Kaavassa on tavoitteena varautua mahdolliseen myöhempään lisärakentamiseen.

Kaavaluonnoksessa suunnittelualueen keskelle, Kylkirovan laelle on osoitettu *Matkailua palvelevien rakennusten korttelialue, jonne saa sijoittaa ohjelmapalveluiden käyttöön tarkoitettuja rakennuksia ja rakenteita* (RM-1). Muu osa alueesta on osoitettu *Maa- ja metsätalousalueeksi* (M), jolle on osoitettu *Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä alueita, joiden ominaispiirteiden säilyminen on huomioitava maankäytön suunnittelussa ja toteutuksessa* (luo-1). RM-1-alueelle on osoitettu neljä rakennusala ja niille yhteensä rakennusoikeutta 3000 k-m². Rakennusten suurimmaksi sallituksi kerroskorkeudeksi on osoitettu I. Näiden lisäksi RM-1-alueelle on osoitettu *Ohjeellinen ajoreitti* (a), *Pysäköimispaikka* (p) ja ohjeellinen *Helikopterin laskeutumispaikka* (he) sekä *Helikopteriliikenteen oletettu estevapaa vyöhyke* (hell). Yleisillä asemakaavamääräyksillä ohjataan muun muassa rakennusten sopeutumista ympäristöönsä.

Tornionlaakson museon johtaja24.06.2026§ 90/2026

Kaavaselostuksen mukaan suunnittelualueelle tuleva metsäautotie Kylkirovan lakialueella koillisesta on tarkoitus kunnostaa raskaita ajoneuvoja kestäväksi Mielmukkajärventien varresta saakka reilun kilometrin matkalta. Lisäksi alueelle rakennetaan sähkö- ja vesijohtoverkko.

Suunnitelman mukaan asemakaavan laadinnassa tukeudutaan alueelta laadittuihin selvityksiin ja tarvittavia erillisselvityksiä laaditaan sitä mukaa, kun viranomaisvuorovaikutuksessa niitä edellytetään. Alueelta on laadittu luontoselvitys ja siltä on tarkoitus laatia arkeologinen inventointi. Näitä aiempia selvityksiä, joihin suunnittelussa olisi tarkoitus tukeutua, ei ole edelleenkaan tuotu esiin tai lueteltu kaavan liitteinä.

Vaikutusten arviointi, rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Kaavan vireille tulosta sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta antamassaan lausunnossa Tornionlaakson museo on tuonut esiin suunnittelualueen sijoittumisen suhteessa **Ylimuonion kylän valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön** (RKY2009). Lisäksi museo nosti esiin maakuntakaavan yleisissä suunnittelumääräyksistä kohdan, jossa on kiinnitetty huomiota rakentamiseen maisemallisesti aroille paikoille: *Rakennuksia tai muita huomattavia rakenteita ei tule suunnitella sijoitettavaksi maisemallisesti aroille paikoille, kuten kapeisiin niemen kärkiin ja kannaksille sekä rantamaisemaa hallitsevien kumpareiden huipulle.*

Suunnittelualueen sijaitessa maisemallisesti hyvin näkyvällä paikalla Kylkirovan laella, museo nosti esiin tarpeen kiinnittää erityistä huomiota maisemavaikutusten arviointiin, jonka tueksi olisi hyvä laatia maisemaselvitys sekä havainnollistaa suunniteltua rakentamista. Selvityksessä olisi museon näkemyksen hyvä tutkia eri vaihtoehtojen vaikutuksia maisemaan ja mahdollisuuksia merkittävien maisemavaikutusten vähentämiseksi. Vaikka osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaan kaavoituksen yhteydessä on tarkoitus laatia tarpeelliset vaihtoehtoiset maankäytön mallit ja suorittaa niiden vaikutusten sekä ratkaisujen perusteiden arviointi, vaihtoehtoisia kaavaluonnoksia ei ole esitetty.

Kaavaselostuksessa on esitetty kaksi havainnekuvaa suunnitellusta ja kaavan mahdollistamasta rakentamisesta. Lisäksi kaavaselostuksessa on valokuvien ja ilmakuvasekoittein havainnollistettu rakentamisen sijoittumista suhteessa maisemaan. Kaavaselostuksen mukaan suunniteltu rakentaminen sijoitetaan maastonmuotojen mukaan, rakennukset ovat väriykseltään ja materiaaleiltaan ympäröivään luonnonympäristöön istuvia yksiköitä, sekä tulevat olemaan massoitteeltaan ja rakeisuudeltaan suhteellisen pieniä ja matalia. Arvioinnin mukaan sijaintinsa ansiosta rakennukset eivät juurikaan näkyisi Yli-Muonion valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön, koska huomionarvoisen luontokohteen (varttunut kuiva kangasmetsä) täysikasvuinen vanha puusto antaa luontaisen näkösuojan Ylisen Utkujärven suuntaan.

Tornionlaakson museo muistuttaa, että Kylkirovan rinteiden jyrkkyyden ja alueen luonteesta johtuvien ja luontoselvityksessäkin mainittujen kasvupaikkatekijöiden vuoksi puuston korkeus ja sitä kautta suojausvaikutus voi olla arvioitua vähäisempi. Tämän vuoksi museon näkemyksen mukaan

Tornionlaakson museon johtaja24.06.2026§ 90/2026

kaavassa olisi myös hyvä osoittaa RM-1-alueelle ja rakennusalojen tuntumaan säilytettävän puuston alueita maisemaan sopeuttamisen tueksi.

Museo pitää hyvänä, että kaavassa rakennusten suurin sallittu kerroskorkeus on 1 ja että rakennusten materiaaleja ja sopeutumista ympäristöönsä sekä maanpinnan muokkausta ohjataan asemakaavamääräyksiin. Kaavamääräyksissä on huomioitu myös talviaikaan tärkeä valaistus ja sen aiheuttamien maisemavaikutusten vähentäminen. Valaistut kohteet voivat aiheuttaa maisemavaikutuksia esimerkiksi etelän suuntaan Nulusniemeen RKY-alueelle.

Vaikka maisemavaikutusten arvioinnissa valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö on mainittu sitä ei ole tunnistettu tai tuotu esiin kaavaselostusluonnoksen kohdassa 4.5.3 *Kaavan suhde valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin*. Taulukkoa olisi hyvä täydentää näiltä osin. Lisäksi vaikutusten arvioinnista ei ilmene millä tavalla kaava toteuttaa maakuntakaavaa.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Kaavoitettava alue sijaitsee näyttävällä paikalla Kylkirovan rinteessä. Kaavoitettavalta alueelta ei toistaiseksi tunneta muinaismuistolain (295/1963) suojaamia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Alueella ei kuitenkaan ole tehty arkeologista inventointia ainakaan viimeiseen 20 vuoteen, itse Kylkirovan rinteillä mahdollisesti ei koskaan. Kylkirovan ympäriltä tunnetaan kuitenkin lukuisia kiinteitä muinaisjäännöksiä, jotka ajoittuvat aina kivikaudelle saakka. Tämän vuoksi Tornionlaakson museo on lausunnossaan Kylkirovan asemakaavan vireilletulosta ja osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta (5.3.2026) edellyttänyt arkeologisen inventoinnin teettämistä.

Kaavaselostuksen mukaan arkeologinen inventointi on tilattu ja tullaan tekemään kevät/kesällä 2026. Arkeologisen inventoinnin tulokset eivät siis ole ehtineet tulla ennen kyseisen valmisteluaineiston esittämistä, mutta ne tullaan selostuksen mukaan huomioimaan ehdotusvaiheen kaavamateriaalissa. Näin ollen museo ei voi vielä arvioida kaavan laatimista suhteessa arkeologiseen kulttuuriperintöön.

Muita huomioita valmisteluaineistosta

Suunnittelualueen sijainti on edelleen osoitettu virheellisesti osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa olevassa maakuntakaavan kaavaotteessa. Kaavaselostuksen luonnoksessa suunnittelualue on osoitettu oikein maakuntakaavakartalle. Kaavaselostuksen luonnoksesta ei ilmene mitä kautta sähkö-, vesi- ja viemäriinjat on tarkoitus johtaa suunnittelualueelle, eikä kaavaluonnoksessa ole osoitettu varauksia mainituille linjoille. Jotta liikenteen ja teknisten järjestelmien rakentamisen mahdollisia maisemavaikutuksia voidaan vähentää tulisi ne museon näkemyksen mukaan myös huomioida kaavaselostuksessa ja osoittaa asemakaavassa. Lisäksi kaavaluonnoksen nimiössä kunnan maankäyttöpäällikön nimenä on museon käsityksen mukaan väärän henkilön nimi.

Tornionlaakson museon johtaja24.06.2026§ 90/2026

Lausunnon valmisteluun on osallistunut arkeologisen kulttuuriperinnön osalta arkeologi Hanna Puolakka.

Kallio-Seppä Titta
Tornionlaakson museon johtaja

Jakelu

Muonion kunta
Muonion kunta, Harmaala Aatu
Museovirasto, Kulttuuriympäristön suojelu yksikkö
Lupa- ja valvontavirasto